

**ABORDĂRILE SUA ȘI FEDERAȚIEI RUSE
ÎN RĂZBOIUL DE TIP HIBRID**

**THE US AND RUSSIAN FEDERATION APPROACHES
REGARDING HYBRID WARFARE**

General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Viorel BUȚA*
Locotenent colonel drd. Cristian Andrei ROȘU**

Rezumat: Mediul de securitate contemporan, guvernat de provoări multiple în cadrul cărora se manifestă polivalent amenințările hibride, este mai mult decât oricând caracterizat de dinamismul și complexitatea generată de fenomenul globalizării.

Repoziționările geostrategice, interdependența spațiului politic, economic sau tehnologic conduc la reale dificultăți în oferirea caracterului de predictibilitate a riscurilor și amenințărilor actuale. De asemenea, factorii interni și externi se subscriu mediului de securitate și pot constitui elemente declanșatoare ale unor crize cu efecte dificil de anticipat și contracarat.

Astfel, adaptarea strategiilor actorilor scenei internaționale la noile amenințări și provocări reprezintă un obiectiv strategic în suportul căruia sunt întrebuințate toate resursele și forțele de care aceștia dispun.

Cuvinte cheie: război hibrid, amenințări hibride, SUA, F.RUSĂ, Crimeea.

Abstract: The contemporary security environment, governed by multiple challenges within which hybrid threats manifest themselves in a polyvalent manner, is currently characterized by the dynamism and complexity generated by globalisation.

The geostrategic repositionings and the political, economic and technological interdependence lead to real difficulties in terms of predictability regarding current risks and threats. Also, the internal and external factors are

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale

** Școala Doctorală din Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

undersigned to the security environment and can represent triggers for crises with effects difficult to anticipate and counter.

Thus, the adaptation of the international actors to the new risks and threats represent strategic objective, for which all available resources and forces are employed.

Keywords: *hybrid warfare, hhybrid threats, SUA, Russian Federation, Crimea.*

Considerații generale

Dispariția cortinei de fier, globalizarea, accesul pe scară largă la surse de informare deschise, evoluția tehnologică, terorismul, radicalizarea religioasă, fenomenul migraționist, lupta pentru resurse, nerespectarea integrității teritoriale a statelor, ingerința unor state în problemele interne ale altora, sunt caracteristicile ce definesc societatea actuală și constituie potențiali vectori de dezvoltare a unor riscuri și amenințări dificil de anticipat ca evoluție și impact.

Deși conceptul de război hibrid nu este unul nou, fiind utilizat pentru prima dată de Robert G. Walker¹, dezbaterile academice și abundența de opinii difuzate pe diverse canale de comunicare, generate în principal de conflictul din Ucraina, au readus în actualitate necesitatea adaptării permanente a doctrinelor naționale și militare la evoluțiile amenințărilor hibride.

În cadrul NATO, ca o recunoaștere a interesului suscitată de eforturile de înțelegere și teoretizare a hibridității războiului, conceptul de război hibrid devine subiect de analiză pentru forurile abilitate ale Alianței Nord-Atlantice, fiind menționat în textele oficiale ale Summit-urilor NATO din Țara Galilor (2014) și de la Varșovia (2016).

Abordarea SUA

Conform experților americani, acțiunile militare întreprinse de actorul agresor sunt dificil de contracarat de armata unui stat care a fost pregătită să facă față unui conflict convențional și nu dispune de o doctrină,

¹ Robert G. Walker, *Conflict in the 21st Century: The rise of hybrid wars*, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, Virginia, December 2007, p. 9.

instruire sau capabilități adaptate tacticilor și tehnicilor specifice războiului de gherilă.

De asemenea, deoarece războiul hibrid implică angajarea întregului spectru al resurselor avute la dispoziție de actorul statal sau non-statal agresor, măsurile de contracarare necesită angajarea și coordonarea unitară a formelor de răspuns din spațiile politic, economic, militar, informații, social și informațional.

Acest fapt a condus la enunțarea în Strategia de apărare națională a SUA (*National Defense Strategy – NDS*), din anul 2018, a principiului “*Be strategically predictable, but operationally unpredictable*” care se subsumează abordării strategice ce vizează integrarea eforturilor SUA ce derivă din mediile diplomatic, informațional, economic, bancar, informații, legislație și militar.

Această perspectivă denotă actualitatea mediului de securitate, mediu grevat de cutumele trecutului în care două superputeri se confruntau în spațiile ideologic și militar versus complexitatea riscurilor și amenințărilor curente în care impredictibilitatea și diversitatea acestora necesită un răspuns asimetric dar conjugat al tuturor vectorilor de putere pe care un actor țintă le poate contrapune măsurilor agresive.

Din punct de vedere militar, forțele armate ale SUA au nenumărate lecții învățate din conflictele recente la care au participat. De aceea, este subliniată ideea că armata SUA trebuie să fie pregătită pentru a răspunde provocărilor din partea unor forțe armate convenționale, terorismului și armelor de distrugere în masă.

De asemenea, Strategia de apărare națională identifica riscurile expunerii simultane a statului american la mai multe tipuri de amenințări, deoarece „*în viitor, cei mai puternici adversari vor putea încerca să combine capacitatea de distrugere cu formele război tradițional, neregulat sau catastrofic*”.²

Pentru prima oară, în cadrul Strategiei de apărare națională a SUA din anul 2005, a fost identificată tendința de integrare, suprapunere, coordonare și sincronizare a mai multor categorii de amenințări, ceea ce a contribuit la conceptualizarea războiului hibrid.

² The National Defense Strategy of the United States of America, 2018.

Conflictele din Irak, Afganistan, Libia sau Siria au demonstrat că o forță militară superioară ca înzestrarea și număr de militari poate fi pusă în dificultate de alte state și chiar de actori non-statali prin utilizarea de proceduri și tactici specifice luptelor de gherilă. Astfel, o confruntare directă cu aceste forțe este puțin probabilă, ceea ce denotă faptul că armata trebuie să facă față altor provocări de diferite forme care nu afectează în mod direct capacitatea de luptă, dar a căror mediatizare poate limita capacitatea de acțiune.

În acest sens, James Mattis și Frank G. Hoffman considerau că în viitor forțele armate ale SUA se vor confrunta cu adversari experimentați, „care vor combina diferite tehnici și tactici de luptă, vor recurge la noi abordări combative, rezultat al fuziunii a diferite moduri și mijloace de război. Această sinteză fără precedent este ceea ce noi numim război hibrid.”³

De aceea, este necesară estimarea și anticiparea impactului riscurilor și amenințărilor hibride asupra mediului operațional ceea ce conlude că revizuirea și adaptarea strategiilor, doctrinelor și procedurilor de pregătire și acțiune este o constantă a mediului de securitate.

Deși Departamentul Apărării SUA nu a utilizat până în prezent termenul de hibrid, conceptele de amenințare hibridă și de război hibrid sunt și au fost folosite în documente emise de Forțele Aeriene și de Forțele Speciale pentru a descrie complexitatea mediului operațional contemporan.

Viziunea SUA nu se limitează doar la riscurile și amenințările externe, în acest sens fiind analizate în cadrul Strategiei de contrainformații a SUA, domeniile care pot constitui vulnerabilități/ținte în vederea exploatării de către un serviciu de informații a unui actor statal sau nonstatal (elemente ale infrastructurii critice, lanțurile de aprovizionare esențiale, economia, democrația, operațiunile cyber și tehnice).⁴

Un alt aspect important în cadrul acestei strategii este sublinierea faptului că pentru realizarea protecției intereselor SUA este necesară colaborarea/cooperarea atât a structurilor cu atribuții în domeniu de la diferite

³ James N. Mattis, Frank G. Hoffman, „Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars”, în *US Naval Institute, Proceedings Magazine*, November 2005.

⁴ National Counterintelligence Strategy of the United States 2020-2022.

nivele dar și implicarea mediului privat, fiind necesară o abordare sistemică la nivelul întregii societăți.

De asemenea, în cadrul protecției împotriva atacurilor cyber și a celor tehnice este folosit termenul de *atac hibrid*, aspect ce denotă înțelegerea diversității formelor și metodelor folosite de adversarii SUA, respectiv a hibridității mediului de securitate informațional actual.

Abordarea Federației Ruse

Pe de altă parte, intervenția Federației Ruse în Ucraina, anexarea Crimeei și conflictele sângeroase din Donbas, au deținut un rol determinant în popularizarea termenilor de amenințări hibride și a războiului hibrid.

De asemenea, utilizarea presiunilor politice, economice, diplomatice, informaționale și militare, efectuate atât în spațiul public cât și disimulat, au conferit F.Ruse rolul de arhitect al scenariului crizei ucrainiene dar și de pionier a acestui tip de agresiune.

În cadrul articolului „Тенност науки в предвидении” („Valoarea științei în previziune”) publicat în Curierul Militar-Industrial, nr.8/2013, Generalul de armată Valerii Gherasimov, șeful Statului Major General al Forțelor Armate ale F.Ruse, a enunțat necesitatea reanalizării formelor și mijloacelor de desfășurare a acțiunilor militare pentru a face față noilor tipuri de amenințări din mediul de securitate.

Analiza generalului Gherasimov pornește de la observația că: „*În secolul XXI continuă să se manifeste tendința de ștergere a diferențelor dintre starea de pace și starea de război. Deja războaiele nu se mai declară și, odată ce au început, nu se mai desfășoară conform unui model consacrat.*”⁵

Altfel spus, afirmația conferă legitimitate măsurilor punitive politice, diplomatice, economice sau de altă speță adoptate de actorii implicați în conflicte, în scopul negării juridice a existenței stării de război.

Așa cum a fost creionat și executat scenariul ucrainean, acțiunile agresive au vizat destabilizarea statului prin exploatarea vulnerabilităților sale, denunțarea noii conduceri politice instalate ca fiind ilegală și

⁵ Gherasimov, Valerii - *Тенност науки в предвидении / Valoarea științei în previziune*, Voенно-промышленный курьер/Curierul militar-industrial, nr.8 (476)/2013, p. 2, vpk-news.ru

susținând ideea unei lovituri de stat, provocarea și susținerea conflictelor interetnice și/sau interconfesionale.

De aceea, se poate afirma că rezultanta eforturilor întrunite exercitate de F. Rusă pe diferite spații (politic, economic, social, militar, informațional) a generat un efect a cărui anvergură s-a situat la un nivel fără precedent în istorie.

De asemenea, V. Gherasimov menționa faptul că rolul și forța mijloacelor non-militare s-au extins, putând chiar întrecând eficacitatea utilizării forței armate, în acest sens fiind constatată o deplasarea accentului de la acțiunile militare la aplicarea pe o scartă cât mai largă a celor non-militare pentru a potența rolul populației în crearea dezordinii sociale.

Astfel, înțelegerea caracterului conflictelor moderne este definitorie pentru stabilirea strategiei de dezvoltare pe termen lung a Forțelor Armate ale F.Ruse din punct de vedere al organizării, înzestrării și pregătirii. De aceea, accentul se pune pe mobilitatea și forța de lovire a unor grupări de nivel tactic, probabilitatea existenței în viitor a unor conflicte clasice între grupări de forțe armate convenționale scade progresiv, ca urmare a accesului rapid și facil la comunicații și a dezvoltării tehnicii militare de lovire de înaltă precizie.

De asemenea pentru protejarea aspirațiilor F.Ruse pe spațiile de interes strategic, a fost creat cadrul legislativ în vederea participării forțelor armate la misiuni în exteriorul țării ceea ce conferă *legitimitate* pentru intervenția acestora pe teritoriul altor state. Astfel, războiul hibrid cu toate formele lui de manifestare este *legalizat*, component militară fiind ultima adusă în această ecuație.

La realizarea acestui deziderat, sunt implicate ca părți componente toate ministerele și agențiile guvernamentale cu responsabilități în domeniul securității naționale, ceea ce asigură un mod de acțiune unitar la nivel statal, respectiv minimizarea eforturilor și resurselor alocate.

Astfel, se subliniază încă o dată caracterul statal al conflictului de tip nou, integrarea acțiunilor militare și non-militare, respectiv ieșirea din tiparele clasice.

Deși doctrina militară a F. Ruse își păstrează caracterul defensiv, menționează în același timp „*angajamentul Federației Ruse de a recurge la măsuri militare pentru apărarea propriilor interese naționale și ale aliaților*”

săi numai după epuizarea tuturor posibilităților instrumentelor non-militare – politice, diplomatice, economice, informaționale și de altă natură.”⁶

În plus, în cadrul acesteia sunt menționate între caracteristicile conflictelor militare moderne „crearea pe teritoriul părților beligerante a unor zone în care se desfășoară permanent acțiuni militare”⁷, „participarea la acțiunile militare a unor formațiuni militare neregulate și a unor companii de securitate private”⁸, „utilizarea unor modalități indirecte și asimetrice de acțiune”⁹, precum și „utilizarea unor partide politice și mișcări sociale, finanțate și conduse din exterior.”¹⁰

De asemenea, în cadrul Doctrinei de securitate informațională a F. RUSE, sfera informațională este descrisă ca factor ce poate influența mediile politic, economic sau apărării, aspect ce reliefează încă o dată, conform perspective ruse, rolul catalizator de destabilizare/stabilizare pe care aceasta îl poate îndeplini.

Concluzii

Atât în accepțiunea SUA cât și a F. Ruse, războiul hibrid/războiul de tip nou are ca teorie faptul că operațiile militare sunt precedate,acompaniate, susținute, substituite și/sau continuate de o gamă foarte largă de acțiuni de sprijin/complementare, care sunt apanajul altor structuri (ministere, instituții, organizații și agenții militare și civile).

Sfera operațiilor strict militare, se subsumează efortului facut de actorul implicat în conflict pe toate domeniile în care dispune de capacități ofensive/defensive, ceea ce face necesară abordări multi și interinstituționale complexe, respectiv cooperarea și coordonarea proceselor de planificare și execuție la nivelul întregului potențial de forțe și resurse avute la dispoziție.

Conflictele tradiționale s-au transformat în zone gri de acțiuni hibride, simetria în neliniaritate, combatanții în non-actori convenționali, iar cheia oferită de înțelegerea cadrului conceptual de gestionare a amenințărilor curente se modifică constant prin sincronizări cu valori din alte domenii de

⁶ Военная доктрина Российской Федерации / Doctrina militară a Federației Ruse, pct. 5, <http://www.rg.ru/2014/12/30/doktrina-dok.html>

⁷ Ibidem, pct. 15, lit. g.

⁸ Ibidem, pct. 15, lit. h.

⁹ Ibidem, pct. 15, lit. i.

¹⁰ Ibidem, pct. 15, lit. j.

acțiune și poate lua exponențial valențe critice în cadrul spațiului multidimensional în care se subscrie.

BIBLIOGRAFIE

- *** *National Counterintelligence Strategy of the United States 2020-2022, 2020*
- *** *The National Defense Strategy of the United States of America, 2018*
- *** *Военная доктрина Российской Федерации / Doctrina militară a Federației Ruse, 2014*
- GHERASIMOV V., *҂ennost nauki v predvidenii / Valoarea științei în previziune, Voенno-promiшlennii kurier / Curierul militar-industrial, nr.8 (476)/2013, p. 2, vpk-news.ru*
- HOFFMAN G. F., *Conflict in the 21st Century: The rise of hybrid wars, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, Virginia, December 2007*
- HOFFMAN G. F., *Hybrid Warfare and Challenges, Joint Force Quarterly, no. 52, 1st Quarter 2009*
- MATTIS N. J.; HOFFMAN G. F., *Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars, US Naval Institute, Proceedings Magazine, November 2005, Vol. 132/11*

